

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 19/2018-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. januára 2018 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou Mgr. Tatianou Frištikovou, Štúrova 27, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžo 184/2015 z 18. septembra 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. decembra 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Sžo 184/2015 z 18. septembra 2017 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“), ktorým najvyšší súd potvrdil, že v procesnom režime opravy chybných údajov podľa § 59 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov nemohol kataster v sťažovateľovej veci nahradiť aktuálny záznam pôvodným.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ je vlastníkom spoluvlastníckeho podielu na pozemku v právnom rámci pozemkového spoločenstva s právnou subjektivitou – Pozemkového spoločenstva [REDAKOVANÉ]. Pozemkové spoločenstvo [REDAKOVANÉ] bolo založené notárskou zápisnicou z 2. októbra 2007 a vzniklo zápisom 14. novembra 2007. Správa katastra vykonala o tejto zmene záznam a ako vlastníka dotknutých pozemkov zapísala namiesto doterajšieho „Urbárski gazdovia obce [REDAKOVANÉ]“ nového vlastníka, a to členov novovzniknutého pozemkového spoločenstva vrátane sťažovateľa.

3. Sťažovateľ v roku 2013, šesť rokov po vzniku spoločenstva, žiadal Správu katastra Sabinov (ďalej aj „správa katastra“), aby vymazala aktuálny záznam a obnovila pôvodný záznam, a to v procesnom režime opravy chybných údajov podľa § 59 ods. 1 katastrálneho zákona. Správa katastra Sabinov rozhodnutím sp. zn. X 7/2012/JU zo 6. mája 2013 zamietla sťažovateľov návrh na opravu chyby a argumentovala tým, že pri zázname v roku 2007 nepochybila, pretože notárska zápisnica spĺňala všetky zákonné podmienky. Ďalej argumentovala tým, že podľa § 59 ods. 1 katastrálneho zákona nemá oprávnenie rozhodovať o súkromnoprávných vzťahoch. Okrem toho poukázala na § 5 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 181/1995 Z. z. o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov [(ďalej len „zákon o pozemkových spoločenstvách“); Ak niekto o sebe tvrdí, že je spoluvlastníkom spoločnej nehnuteľnosti alebo má k nej iné právo, a toto právo nemôže preukázať príslušnou listinou, spoločenstvo ho odkáže na konanie pred súdom, ak svoje právo nepreukáže inak.] s tým, že na Okresnom súde Prešov prebieha konanie o neplatnosti notárskej zápisnice, na základe ktorej vzniklo pozemkové spoločenstvo.

4. Sťažovateľ uvedené rozhodnutie správy katastra napadol správnu žalobou, v ktorej v podstate opakoval svoju argumentáciu. Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 3 S 88/2013-136 z 19. decembra 2014 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) túto žalobu zamietol s tým, že sa stotožnil s argumentáciou správy katastra.

5. Na odvolanie sťažovateľa najvyšší súd sťažnosťou napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok krajského súdu. Vychádzal z už skôr vyjadreného právneho názoru (7 Sžo 74/2015), podľa ktorého na účely opravy chýb v katastrálnom operáte zákonodarca v § 59 katastrálneho zákona upravuje inštitút, ktorý ako osobitný druh katastrálneho konania slúži na odstraňovanie chýb v katastri zaznamenaných a zistených, a to najmä s cieľom zabezpečenia súladu medzi skutkovým a právnym stavom v katastri zapísanom, čo nepochybne speje k posilňovaniu právnej istoty. Hodnovernosť a záväznosť údajov katastra (tzv. materiálnu publicitu katastra) možno vyvrátiť preukázaním opaku práve v konaní o oprave chyby, keď v nespornom prípade dôjde k jej odstráneniu na základe rozhodnutia správneho orgánu podľa § 59 katastrálneho zákona buď z vlastného podnetu správneho orgánu, alebo na návrh, alebo v prípade veci spornej na návrh rozhodnutím súdu o určení práva k nehnuteľnosti podľa § 137 písm. c/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (predtým § 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku). Opravu chýb v katastrálnom operáte podľa už zmieneného ustanovenia možno vykonať za predpokladu, že ide o vec nespornú, t. j. dotknutými stranami nespochybňovanú, a pokiaľ nie je dotknutá novou nadväznou do katastra už zapísanou zmenou. Zmyslom vykonania opravy v katastrálnom operáte je teda dosiahnutie súladu medzi evidovanými a skutočnými údajmi bez toho, aby táto okolnosť mohla viesť k založeniu, zmene či pozbaveniu vlastníckeho práva či iného práva k nehnuteľnosti. Konaním o oprave chyby preto zásadne nemožno riešiť spory o zmenu hraníc pozemkov, o existenciu a obsah vlastníckeho práva či iného práva k nehnuteľnostiam, pretože opravou chyby v katastrálnom operáte nemôžu byť zmenené či novo založené právne vzťahy k nehnuteľnostiam evidovaným v katastri nehnuteľností, keďže dochádza iba k nahradeniu chybného údaja, ktorý nezodpovedá skutočnému stavu, údajom správnym, ktorý je v súlade so skutočnosťou.

6. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ opätovne opakuje svoju argumentáciu o zákonnej nutnosti výmazu aktuálneho záznamu a namieta, že najvyšší súd napadnutým rozsudkom porušil jeho právo na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie. Na základe uvedenej argumentácie sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu a spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Sžo/184/2015 zo dňa 18.9.2017, p o r u š e n é boli.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Sžo/184/2015 zo dňa 18.9.2017 z r u š u j e a vec vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 312,34 EUR do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu k rukám jeho právnej zástupkyne.“

II.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj

návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

9. Podstatou sťažnosti je ústavnoprávna námietka, že najvyšší súd napadnutým rozsudkom, ktorým potvrdil, že v procesnom režime opravy chybných údajov podľa § 59 ods. 1 katastrálneho zákona nemohla správa katastra v sťažovateľovej veci nahradiť aktuálny záznam pôvodným, a tým spochybníť právnu existenciu pozemkového spoločenstva, porušil sťažovateľovo základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

11. Relevantné právne normy z katastrálneho zákona:

11.1 Podľa § 59 (Oprava chýb v katastrálnom operáte)

(1) Okresný úrad aj bez návrhu

a) opraví údaje katastra, ak sú v rozpore s verejnou listinou alebo s inou listinou, alebo s výsledkami prešetrovania zmien údajov katastra, alebo s výsledkami revízie údajov katastra,

b) v súčinnosti s vlastníkmi a inými oprávnenými osobami opraví v katastrálnej mape chybne zakreslené hranice pozemkov,

c) v súčinnosti so štátnymi orgánmi, obcami, notármi, ako aj s vlastníkmi a inými oprávnenými osobami opraví údaje katastra spôsobené chybami v písaní a počítaní a inými zrejmyimi nesprávnosťami v písomných vyhotoveniach právnych úkonov, vo verejných listinách a v iných listinách.

(2) Vlastníci a iné oprávnené osoby sú povinní pri oprave chýb v katastrálnom operáte poskytovať pravdivé a presné informácie a predkladať doklady na ich preukázanie; ak je to na opravu chýb v katastrálnom operáte nevyhnutné, sú povinní zúčastniť sa na tomto katastrálnom konaní.

(3) Ten, koho práv, záujmov chránených právom alebo povinnosťami sa údaje katastra týkajú, môže kedykoľvek požiadať o odstránenie chýb v katastrálnom operáte. Okresný úrad je povinný vykonať opravu do 30 dní, v osobitne odôvodnených prípadoch do 90 dní od doručenia písomnej žiadosti o opravu chýb.

(4) Oprava chýb v katastrálnom operáte nemá vplyv na vznik, zmenu ani na zánik práv k nehnuteľnostiam; to neplatí, ak ide o opravu podľa § 59 ods. 1 písm. a) a § 78 ods. 1.

(5) Na opravu chýb v katastrálnom operáte sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní, ak sa oprava týka údajov uvedených v liste vlastníctva; to neplatí, ak ide o opravu výmery pozemku evidovaného v mape určeného operátu.

11.2 Podľa § 34 (Záznam)

(1) Práva k nehnuteľnostiam uvedené v § 1 ods. 1, ktoré vznikli, zmenili sa alebo zanikli zo zákona, rozhodnutím štátneho orgánu, príklepom licitátora na verejnej dražbe, vydržaním, prírastkom a spracovaním, práva k nehnuteľnostiam osvedčené notárom, ako aj práva k nehnuteľnostiam vyplývajúce z nájomných zmlúv, zo zmlúv o prevode správy

majetku štátu alebo z iných skutočností svedčiacich o zverení správy majetku obce alebo správy majetku vyššieho územného celku sa do katastra zapisujú záznamom, a to na základe verejných listín a iných listín. Záznamom sa zapisuje i zmena poradia záložných práv z dohody záložných veriteľov o poradí ich záložných práv rozhodujúcom na ich uspokojenie.

(2) Ak súd rozhodol o neplatnosti právneho úkonu alebo neplatnosti dobrovoľnej dražby, okresný úrad vyznačí stav pred týmto právnym úkonom alebo pred dobrovoľnou dražbou; to platí aj vtedy, ak právo k nehnuteľnosti bolo dotknuté ďalšou právnou zmenou a ak je rozhodnutie súdu záväzné pre osoby, ktorých sa táto právna zmena týka.

(3) Na vykonanie záznamu sa nevzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní.

12. Ústavný súd v prvom rade uvádza, že pri rozhodovaní o veciach s horizontálnym prvkom, kde ide o právny vzťah dvoch či viacerých súkromných osôb, musí viac dbať o právnú istotu a o právne postavenie dotknutých osôb ustálené právoplatnými rozhodnutiami.

13. Predmetná vec je tiež špecifická tým, že sťažovateľ napriek tomu, že vec prešla už správnym orgánom a dvoma súdnymi inštanciami, nikde explicitne nevyjadril, v čom má byť aktuálnym záznamom v katastri nehnuteľností dotknutá jeho právna pozícia, resp. ústavnoprávna pozícia. Z kontextu veci možno odvodiť, že nie je spokojný so svojím postavením v pozemkovom spoločenstve, a preto po mnohých rokoch (sťažovateľ nepodal správnu žalobu proti samotnému záznamu hneď v roku 2007, pozn.) brojí proti jeho samotnej právnej existencii. Tieto úvahy naznačuje aj rozhodnutie správy katastra. Možno tu uviesť, že sťažovateľ nenamieta zásah do vlastníckeho práva, ale namieta výlučne porušenie ústavných procesných práv. Ústavný súd preto môže skúmať len procesnú arbitrárnosť (preskúmateľnosť) rozhodnutia, resp. overiť, či vo veci nejde o extrémny nesúlad medzi skutkovými a právnymi zisteniami.

14. Je pravdou, že vzhľadom na historický vývoj zvlášť doby neslobody a transformácie je pozemkové právo v Slovenskej republike poznačené veľkou zložitosťou konkrétnych právnych situácií a ústavný súd musí dbať na to, aby svojim rozhodovaním

nevniesol do postupného ustaľovania týchto vlastníckych vzťahov ešte väčšiu neistotu. Platí to predovšetkým vo veciach obnovených bývalých urbárov. Urbár má svoje pozadie ešte v 18. storočí, bol zrušený koncom 50. rokov, ale nie vždy so zrušením samotného vlastníctva, a zložito sa obnovoval v deväťdesiatych rokoch viacerými zákonmi končiac medzičasom už tiež zrušeným zákonom o pozemkových spoločnostiach (porov. ŠTEFANOVIČ, M. *Pozemkové právo*. Bratislava : MANZ, 1995, s. 123 a nasl.)

15. Ústavný súd bez toho, aby vstupoval do podústavného pozemkového práva, a v miere, akú mu umožňuje námietka porušenia práva na súdnu ochranu, konštatuje, že správa katastra síce musí pri vykonaní záznamu rešpektovať akty verejnej moci, ale zaiste nie úplne nekriticky a mechanicky, aby sa nedeklarovalo neexistujúce objektívne právo. V predmetnej veci však nie sú výrazné signály, že by notárska zápisnica nebola spôsobilá záznamu, a to takým spôsobom, že by to viedlo k extrémnemu nesúladu medzi skutkovými zisteniami a ich právnou interpretáciou. Z tohto pohľadu berúc do úvahy ustaľovanie pozemkových vzťahov ústavný súd akceptuje právny názor najvyššieho súdu, že platforma § 59 katastrálneho zákona v danom prípade nie je vhodná na zmenu záznamu. Sťažovateľ by vzhľadom na komplikovanosť pozemkovej transformácie musel podstatne presvedčivejšie argumentovať, že zapísaný má byť pôvodný urbár, a nie len izolovane, bez ďalšieho trvať na výmaze aktuálneho záznamu.

16. Sťažovateľ sa spolu s ďalšími jedenástimi žalobcami v roku 2010, teda ešte pred žiadosťou o opravu na správe katastra, žalobou proti 28 žalovaným domáhal určenia, že notárska zápisnica č. N 138/2007, Nz 39095/2007, NCRIs 38820/2007 o priebehu ustanovujúceho valného zhromaždenia spoluvlastníkov podielov v spoločnej nehnuteľnosti o založení pozemkového spoločenstva a výsledku volieb do orgánov pozemkového spoločenstva napísaná dňa 2. októbra 2007 na Notárskom úrade JUDr. Jozefa Pavlíka, Rastislavova 5, Košice, je neplatná. Ústavný súd zistil, že Okresný súd Prešov rozsudkom sp. zn. 29 C 191/2010 z 5. októbra 2016 žalobu sťažovateľa a ostatných žalobcov zamietol argumentujúc tým, že vo veci niet naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti notárskej zápisnice. Aktuálne je na odvolanie sťažovateľa vec na Krajskom súde v Prešove.

Ústavný súd pri posudzovaní predmetnej sťažnosti tak berie do úvahy aj skutočnosť, že sťažovateľovi je paralelne poskytovaná súdna ochrana v civilnom konaní.

17. Možno konštatovať, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je síce strohý, mierne zužujúci právny problém, ale z hľadiska ústavných procesných práv nie je svojvoľný. Z uvedeného vyplýva, že sťažnosť je nutné odmietnuť už v štádiu predbežného prejednávania ako zjavne neopodstatnenú, pretože medzi napadnutým rozhodnutím a právom na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie nie je relevantná súvislosť.

18. Berúc do úvahy všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2018